

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 9 Mayıs, 1929

Sayı: 128

Musahabe

Türk San'atı Hakkında

Şu son haftalar zarfında Türk san'atı hakkında bazı eserlerin çıkması, Ankara Türk Ocağında bazı konferanslar verilmesi, münevverlerin dikkatini yeniden Türk san'atı üzerine celbetti; gazetele-
rimizde, bilhassa Hakimiyeti Milliye'de, bu mes'ele hakkında muhtelif makaleler yazıldı. Medeniyet tarihimizin çok mühim bir şubesi olan Türk mimarlığı hakkında gösterilen bu alâkayı büyük bir memnuniyetle karşılamamak imkânsızdır. Bu itibarla biz de bu mes'ele hakkında bazı umumî mütalealar yürütmek istiyoruz.

Millî tarihimizin hemen bütün şubeleri gibi, san'at tarihimiz de şu son zamanlara kadar pek az ve pek yanlış biliniyordu. Gazneviler, Selçukiler, Osmanlılar, Timuriler gibi sadece siyasi bir medlûli haiz kelimeleri lâ-yıkile anlamayan mütetebbiler nazârında, birbirinden ayrı bir Selçuki san'atı, bir Osmanlı san'atı, ilâh... vardı. Lâkin bütün bunların müstakil ve birbirinden ayrı san'atlar değil, umumî Türk san'atının sadece birer şubesi, birer devresi olduğunu anlayan yoktu. Çok uzun asırlardan beri muhtelif coğrafi sahalarda devletler kuran Türk milletini, o milletin asıl ruhunu, manevî tekâmülünü görmeyerek, mühtelif Türk devletlerini münferit birer hadise gibi, tetkika çalışan müverrihler bugüne kadar aldandılar ve hakikati anlamadılar:] Türklerin Mısırdan yarattıkları mimarî eserlerini Mısır san'atı, Suriyedekileri Suriye san'atı, İrandakiler Acem san'atı sahasına soktular. Bu yanlış

telâkki, nihayet, Viyana Darülfünunu müderrislerinden profesör Strzygowski'nin şakirtlerinin mesaisi sayesinde tashih edilebildi.

Strzygowski bundan otuz sene evvel Bizans san'atının mahiyetine ve menşesine ait meydana koyduğu yeni nazariyelerle bütün dünyada büyük bir şöhrat kazanmış bir âlimdir. Onun bazı nazariyelerini bir takım âlimler çok hayalî ve indî addederler; fakat bir çok nazariyeleri de bugün umumiyetle kabul edilmiş gibidir. Ona gelinceye kadar hiç kimse san'at tarihi mes'elelerini lâ-yıkile anlamak için eski Şark ve orta Asya san'atlarının tetkiki lâzım geldiğini anlamamıştı.

Yirminci asır iptidalarında şarkî türkistanda yapılan hafriyatta meydana çıkan bir çok Türk eserleri, sonra Macaristanda keşfedilen ve «kavimlerin muhacereti» devresine ait olan bazı san'at mahsulleri, gene bu devirlere ait olup Rus müzelerinde bulunan bir takım şeyler, ve nihayet, Arnavutlukta zuhur eden bir definedeki bir takım eserlerin Türklere ait olması, bu büyük âlimin dikkatini eski Türk san'atı üzerine çevirdi. Yalnız kendisi değil, onun prensiplerini kabul ve tatbik eden bir takım şakirtleri de Türk san'atının islâmiyetten sonra ki mahsullerini tetkik ettiler. Henüz bu işlerin başlangıcında bulunduğu halde, şimdiye kadar elde edilen neticeler bile fevkelade mühimdir; ve islâm san'atı hakkında şimdiye kadar bilinen şeyleri temamilen yıkacak bir mahiyettedir.

Strzygowski ve şakirtleri, Türk

san'atı, en eski devirlerden bu güne kadar bir «kül», bir silsile şeklinde tetkik ediyorlar ki, temamilen ilmî bir usuldur; kandilerinden evvel san'at tarihile uğraşan mutahassıslar, bu basit hakikati bir türlü anlayamamışlardı. Edebiyat tarihimizi tetkik için senelerden beri tatbika çalıştığımız bir prensipin, san'at tarihi tetkikinde de aynı suretle pek feyizli neticeler vermesi pek tabiidir.

İşte bu tetkikler neticesinde şimdiden sabit olmuştur ki, daha islâmiyetten evvel başlayarak bu güne kadar devam eden müstakil ve orijinal bir Türk san'atı mevcuttur; Türkistanda, İranda, Irakta, Suriyede, Mısırdan Anadolu ve Rumelide, Kırında, Volga boylarında, Kafkasyada bu san'atın mebzul ve kıymetli eserlerine tesadüf olunuyor; ve anlaşılıyor ki, Türkler, yaşadıkları bütün sahalarda, oradaki yerli unsurlardan istifade etmekle beraber, o unsurları kendi millî ruhlarıyla ve millî san'at unsurlarıyla telif ve terkip etmişler, temamilen orijinal bir Türk san'atı yaratmışlardır; bu san'atın umumî vasıfları her sahada birbirinden farksızdır.

Türk san'atı hakkında tetkikler yapmak isteyen gençlerimizin, bu tekâmül safhalarını unutmamalarını ve mukayese usulüne temamilen riayet etmelerini temenni ederiz; ancak bu sayededir ki Türk san'atının büyük inkişafını ve kıymetini anlamak kabil olacaktır.

KÖPRÜLÜZADE M. FUAT

Verem Mücadelesinde Preventorium ve Açık Hava Mektepleri

Bizden sonra gelecek olanlar medeniyet tarihini tetkik ederken 19 uncu ve 20 inci asır insanların veremle mücadelesine her halde ayrı bir fasıl tahsis etmek lüzumunu hissedeceklerdir. Hakikaten zekânın ve insanî gayretin en kudretli, en feyizli eserlerinden birini verem mücadelesinin bugünkü azametinde görebiliriz.

Veremi pek eski zamanlardan beri beşeriyeti kemirdiği halde bu müthiş âfeti örten esrar perdesi ancak ondokuzuncu asırdan sonra yırtılabilmektedir. Bu tarihten itibaren evvelâ: Muhtelif dereni tezahürlerin bir tek sebebe raci bulunduğunu, yani Vahseti maraz (1820 Laennec,, hastalığın sâri olduğu (1865 Villemîn), sonra hastalığın sebebi: basil (1882 Koch), daha sonra insanlarda hasil olan tesadufî ve kisbî muafiyet ve nihayet B.C.G. aşısıyla yeni doğan çocuklarda emîn, (ası bir müddet sonra tekrar tatbik edilmek şartile) daimî bir muafiyet tevliidi (1925 Calmette) gibi belli başlı hadiseler ve neticeler meydana çıkmıştır.

Bu neticelere vasil olundukça mücadele teşkilâtı peyderpey yeni ve müessir silâhlarla teçhiz edilmiş, faraza intani tevliit eden sebeplerin izalesi için: basil çıkaran veremlilere mahsus hastahaneler ve tecrithaneler tesis edilmiş, veremli ebeveynden doğan çocukların aile muhitinden ve hastalık mihraklarından uzaklaştırılması düşünülmüş (Grancher teşkilâtı), tozun, kaşatın, kalabalık meskenlerin, gayri sıhhi zanaatların, velhasıl insanlar arasında veremin sirayetini kolay-

laştıran her şeyin izalesin yürüyen teşebbüsler meydana gelmiştir. Bir taraftan da hükûmetler ve belediyeler verem mücadelesine ait sıhhi ve ictimai kanunlar kabul etmişlerdir.

Veremden ölenlerin çokluğu, veremli insanların çalışma ve işleme kabiliyetinin kaybolduğu ve bu yüzden Devletin ve cemiyetin gördüğü zararın ehemmiyeti herkesçe malûmdur. Memleketimizde her sene veremden kaç kişinin öldüğü, ve hayatın hangi yaşlarında veremin azâmî vefiyat yaptığı mevzuumuzun haricinde bulunmaktadır; esasen bunu hiç kimse bilmiyor. Devletimizin kabul ve henüz tatbik ettiği beynelmilel istatistik sistemlerle elbet yakın bir atide hakikatı bütün dehşetile öğreneceğiz. Bunu öğrendikten ve her şeyden daha belîğ olan bu rakkamları eyice gördükten sonra bizde de hayırperver cemiyetlerin, büyük ve küçük yardımcı teşkilâtın harekete geçeceği, nihayet Türk milletinin veremi yenmek ve tepelemek için mücadeleye atılacağı muhakkaktır.

Verem mücadelesinin muhtelif memleketlerde geçirdiği safhalar bizim gibi henüz mücadeleye başlamak üzere bulunan bir millet için ibret dersleriyle doludur. Bu mücadelenin iki cephe üzerinden yürüdüğünü görüyoruz: (Tedavi), (Tevakki).

Tedavi meselesi hakkında burada fikir serdetmek hakkını haiz olmamakla beraber bu hususta verem ulemasının noktai nazarlarının hulâsasını kısaca zikretmeği münasip telâkki ederiz: Tedavi

sahasında bulduğumuz yeğâne müessir çare istirahat ve hava kürüdür. İkinci ve üçüncü çocukluk devrelerinde veremin tezahüratı reelerden bu şekildeki tederünlerin tedavisinde küre ilâveten tabii veya sun'î güneş ziyasından, (ültraviolet) şualarından da istifade edilebilmektedir. Ree vereminde itibarı olan diğer bir tedavi vasıtası da (sun'î pnömotoraks) dır. Fakat bu tedavi vasıtasından maalesef mahdûd ve muayyen bazı akciğer veremlerinde istifade mümkün oluyor. Bunların haricinde olarak elimizde ciddi ve ümit verici başka hiç bir tedavi ve *teşfiye* vasıtasının mevcut olmadığını bilmek menfaatımız iktizasındandır.

Binaenaleyh mücadelenin esası korunma ve koruma keyfiyetindedir. Bu hususta ilk tedbir olarak düşünülecek şey açık vereme musap olup muhitleri, aileleri ve çocukları için daimî bir sirayet ve ölüm tehlikesi gösteren hastaların tecridi değil midir? Nitekim verem mücadelesinde en cezrî bir sistem dahilinde çalışan memleketlerde şu tedbirler alınmıştır: (I) Veremin sıhhi mekamlara, diğer hastalıklarda olduğu gibi, mecburî surette ihbarı: (2) Açık veremlilerin icabında meccanen de olsa verem hastahanelerine sevki, tecridi ve tedavisi Danimarka, Amerika). Bütün dünyada verem mücadelesinin en güzel şeklinde başaran küçücük (Danimarkada veremli hastalara ait hastahane yataklarının adedi her sene veremden ölen insanların yekûnundan yüzde dokuz nispetinde fazladır.

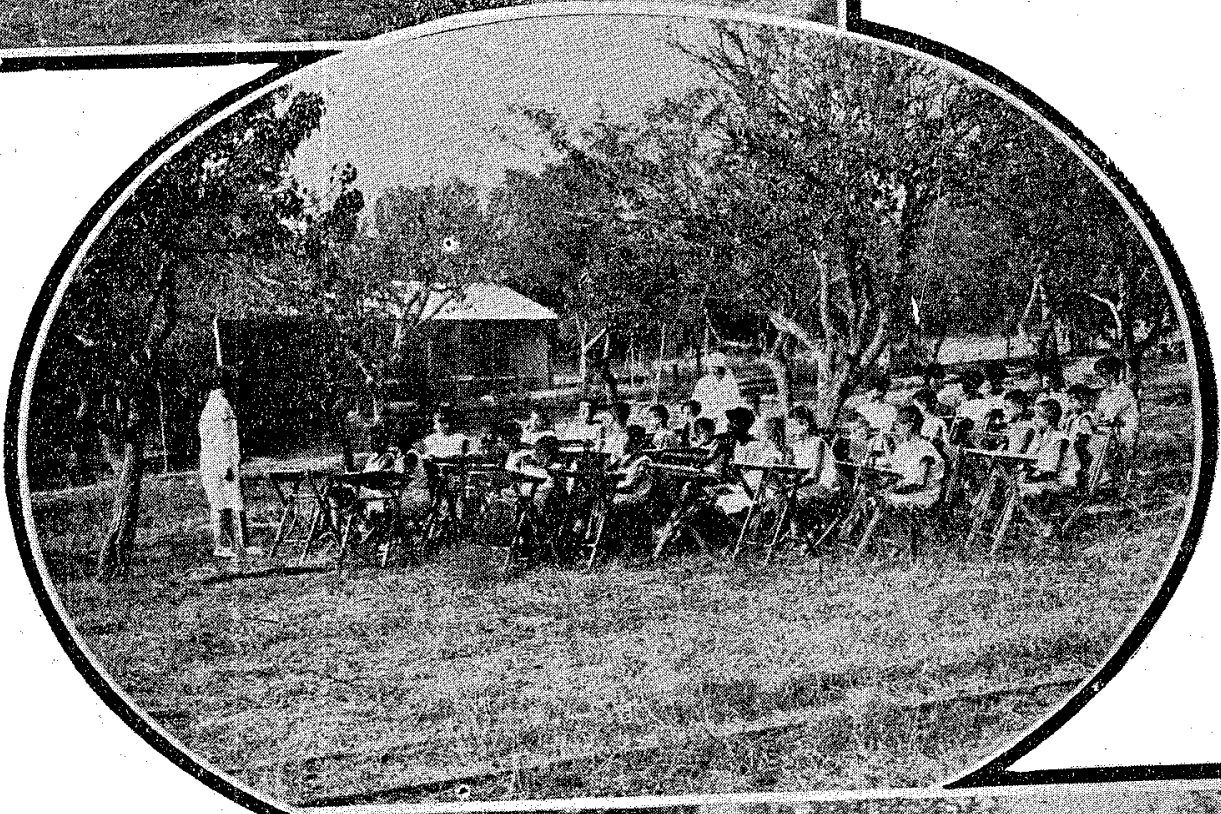

Hastalıkla bu tarzla mücadele eden ve hatta veremden vefiyat nispetini yirmi sene içinde üçte bire indirmeye muvaffak olan (New - York) bazı memleketlerde, İskoçya, İngiltere, Amerika, Danimarka ve Fransasa tahaffuz kaygısıyla meydana getirilen eserlerin azameti derhal göze çarpmaktadır.

Medenî memleketlerde verem intanından masun kalmış hiç bir fert yoktur; şehirlerde yaşayan ve bulûğ yaşlarına varan çocuğun uzviyeti mutlaka koch basili ile lekelenmiş bulunmaktadır. İlk yaşlardaki hafif, gelip geçici ve çok fasılalı intanlar uzviyette kisbî bir muafiyet tevhit etmekle beraber uzviyetin verem mihrakları ile temasları sıklaşır ve intanlar ehemmiyetli ve kütleî olursa bu muafiyet zail olarak vücudun müvazene ve müdafaa kabiliyeti söner, ve Koch basilleri bu suretle mağlûp ettikleri uzviyette tahrip ve imha rollerini ifa ederler. Bu itibarla tahaffuz keyfiyeti insanları munhasıran verem basillerinin

savletinden korumaktan ibaret değil, belki daha ziyade âkciğerlerde yahut vücudun başk bir noktasında tederrüne mani olacak tedbirler almaktadır. Binnetice çocukların aileleri nezdindeki verem mihraklarından uzaklaştırılması ve bunlara bol güneş, ziya, temiz hava ve kâfi bir gıda vermek suretile bedenî mukavemetlerinin arttırılması en ameli bir çare olarak gözükmektedir. Bu noktai nazardan hareket edilerek her yer le açık hava mektepleri tesis edilmiştir. Sonra akla gelecek ameli ikinci tedbir: çocuklar arasında verem noktai nazarından tarama ve teşhis

ameliyeleri yapmaktır. İlk tahsil mecburiyeti sayesinde 6 ilâ 13 yaş arasındaki çocukların devam ettikleri mekteplerde Devletçe yapılan sıhhi teftişler vasıtasıyla bu-

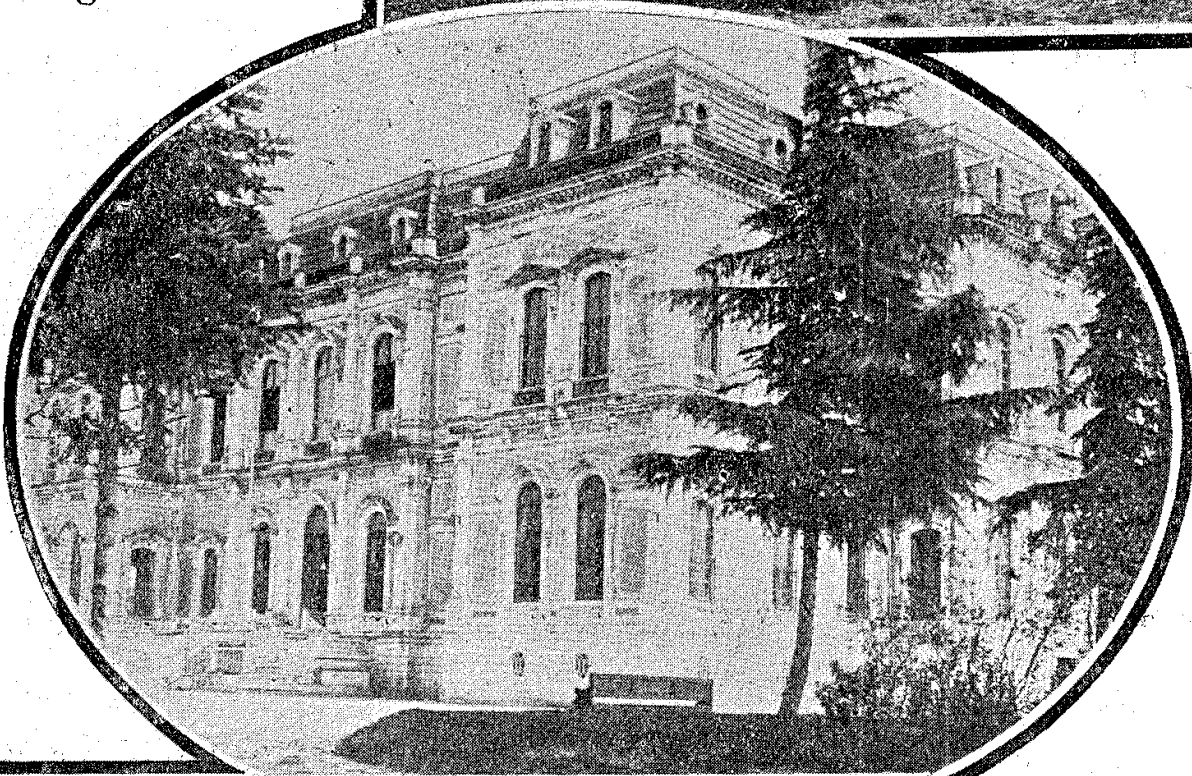
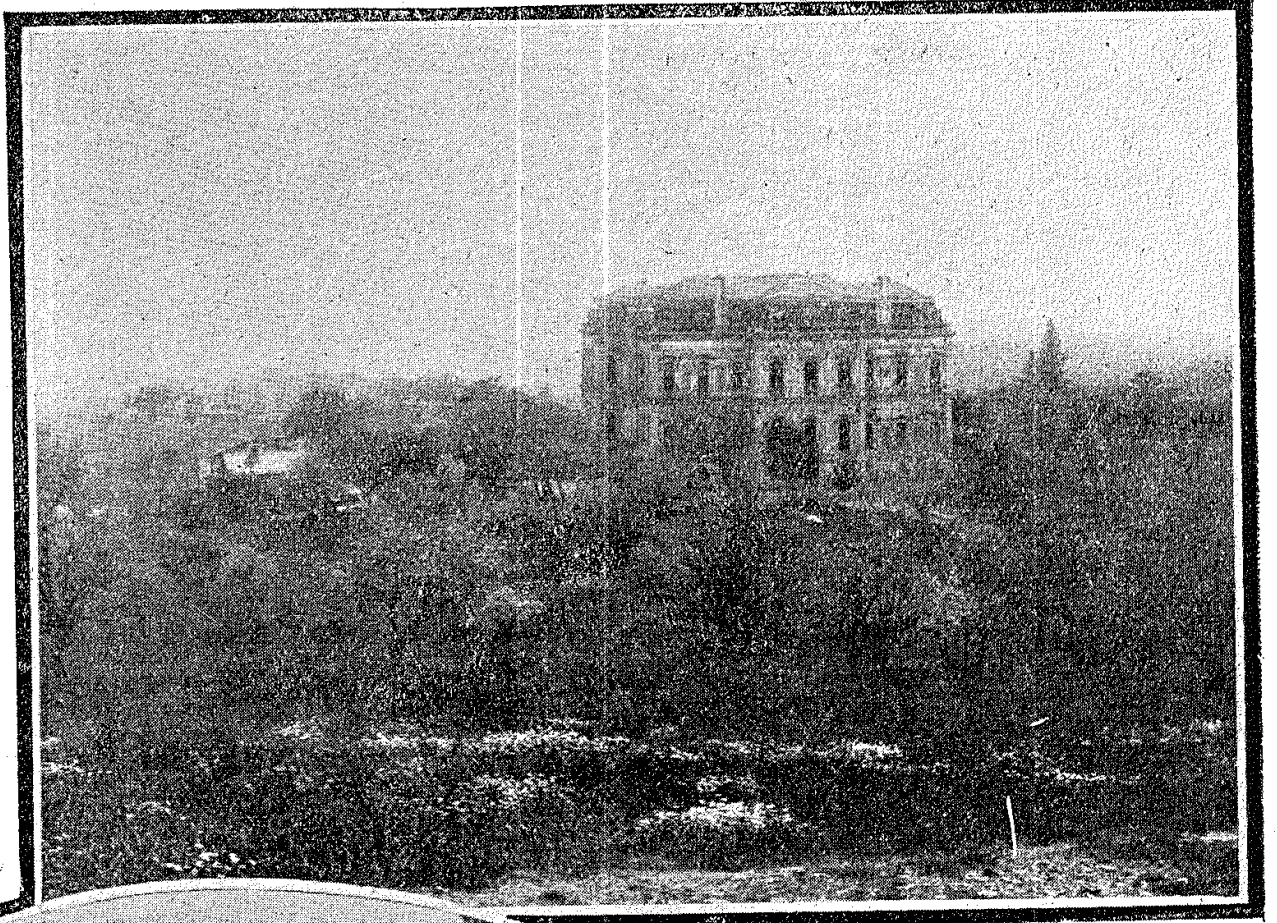
Valdebağrı Prevantoriumunda Hayat ve Faaliyet:
1 — Bahçede çalışma, 2 — Açık havada ders 3 — Ziraat işleri

nun da husulü mümkün olmuştur. Nihayet İngilterede, Belçika, Fransa ve Rusyada İctimaî Sıhhat dispanserleri; Yugoslavyada mektep poliklinikleri ve bilhassa bugün her yerde çoğaldığını gördüğümüz ziyaretçi hasta bakıcılar yardımıyla muayyen mıntakalarda sakin bulunan çocukların aileleri hakkında sıhhi ve içtimaî anketler yapılarak hastaların musabiyet ve yardıma olan ihtiyaç dereceleri tespit edilebilmiştir.

Fransada, Meurthe-et-Moselle departömanında çocuklar ve mektepliler için meydana getirilen verem mücadele teşkilâtı bizde örnek olacak derecede güzel olduğu için aşağıya bu teşkilâtın kadrosunu dercediyoruz.

Bu mıntaka dahilinde:

10 adet : İctimaî Sıhhat dispanserleri (bu dispanserlere merbut ziyaretçi hastabakıcılarla evlerde hasta taharri edilir).

1 adet : Merkezi verem dispanseri (bu dispanser mücadele mekanizmasının anahtarı mahiyetindedir; Röntgen ve laboratuvarla mücehhezdir).

1 adet : Hastahane - sanatorium (250 yataklı) ağır veremliler için.

1 adet : Sanatorium (150 yataklı) kabili şifa veremliler için.

1 adet : Prevantorium (400 yataklı) Hafif, gayri seri ve az zamanda kabili şifa veremliler için.

30 dan fazla : açık hava mektebi, çocuk kolonisi ve kamp vardır.

Bu teşkilâtın bir kısmı (hastahane, sanatorium ve preventorium) tedaviye, diğer kısmı da (açık hava mektepleri ve il.) tahaffuz ve kısmen tedaviye mahsustur.

Preventoriumlar—İlk açılan preventoriumlar bir müddet açık hava mektepleri tarzında çalıştıkları halde görülen lüzum üzerine bu müesseseleri Ukedatıl enfaviye veremi, cerahatsız kemik ve maf-

Valdebağ Prevantoriumundan İntibalar:

1 — Umumî manzara 2 — Binanın ön cephesi 3 — Güneşte istirahat;

sal veremi ve nihayet kapalı ve gayrı sârî akciğer veremine musap bulunan çocukların tedavisine mahsus ve bu itibarla bir taraftan verem dispanserine, diğer taraftan Sanatoriuma merbut birer verem tedavihanesi olarak kabul etmek zarureti hasıl olmuştur. Hatta Fransa ve İsviçrede Sıhhiye ve Muaveneti içtimaiye kanunlarına, sanatoriumlar için olduğu gibi, preventoriumların mesai ve faaliyet tarzına müteallik maddeler ilâve edilmiştir.

Açık hava mektebi—: Açık hava mektebinin prensibi şudur: Müteverrim olmamakla beraber zayıf, kansız ve gıdasız mektep çocuklarına mahsus, tedrisatı açıkta yapılır sıhhi mektep. Faraza (Vosges) larda tesis edilen Remiremont açık hava mektebini numune olarak tetkik edebiliriz. Bu mektep 9 ilâ 13 yaşlarındaki kız çocuklarına mahsus ve neharidir. Toz fabrika dumanı ve şehrin gürültüsünden masun bir mahalde tesis edilmiştir. (1) mektebe daimî surette merbut bir muallimesi, (2) çocukların sıhhi mürakabasıyla mükellef mutahassız bir doktoru vardır, (3) mektebe devam eden talebenin sıhhi ve temiz itiyatlar peyda etmesine çalışılır: dişlerin ve ellerin temizliği, açık havada istirahat, (4) hava müsait oldukça dersler bahçede yapılır, (5) mektebe veremli talebe alınmaz.

Program

Saat	
8	Tuvalet, kavaltı: balık yağ, bahçe oyunu
8,45	Ders
9,40	Teneffüs
10	Ders

- 11 Yemek: çorba, et yahut yumurta, sebze yahut malkarna, meyva
 11,45 İstirahat, siyest
 13 Dişlerin ve ellerin temizlenmesi
 13,30 Ders
 14,30 Teneffüs, jimnastik
 15 Ders
 16 Kavaltı: ekmek ve reçel

Talebe mektebe sabah saat sekizde gelir ve 16 da avdet eder. Mektep mahallenin fakir ve zayıf çocuklarına mahsus olup yardımcı cemiyetlerin teşebbüsüyle açılmıştır. Mektebe devam eden çocuklarda üç ay zarfında vasatî olarak şu farkların tespit edildiğini görüyoruz: Boy: 2 santim tezayüt, göğüs: 2 s. t. sıklet: 1.500 gram (âzamî tezayüt: 3 kilo 200 gr.) Asıl farklar çocukların ruhî ahvalinde görülmüş ve o zamana kadar arıyere telâkki edilen bazı talebenin nihayet gıdasızlıktan, kansızlıktan, ve neşvünemalarının durgunluğundan mütevellit birer hasta oldukları tezahür etmiştir.

memleketimizde şimdiye kadar açık hava mektepleri sistemi tatbik edilmemiştir; İstanbula munhasır kalmak üzere bazı mektep idareleri tarafından deniz kenarlarında kurulan kampların nihayet idman ve bedenî riyaziat ile alâkadar bir istirahattan başka bir şey olmadığına kaniiz. Bu gibi teşebbüsleri başaran hükûmetlerden ziyade halk ve cemiyet teşkilâtı olduğuna şüphe yoktur. Mamafî ilk adım atılmış, bundan iki sene evvel Maarif vekâleti tarafından memleketimizde ilk preventorium tesis edilmiştir.

Valdebağ preventoriumu

Yüz yatağa malik olan bu müesseseye Maarif mekteplerin-

deki leylî ve meccanî talebeden aşağıda zikredilen ahvali marazi-yeden birinin serirî ve radyolojik arazını gösteren hastalar kabul edilmiştir:

(1) Akciğer vereminin henüz başlangıçta, seri hafi takip eden hummasız, kapalı, gayrı sarî ve kabili şifa eşkâlî;

(2) Cerrahî tedaviye lüzum göstermeyen tekayyutsuz ve hafif haricî veremler: mafsalsal, kemik ve muhiti ukedatı lenfaviye veremleri;

(3) Kasabî ve reevî uktelerin veremiden mütevellit iltihabı.

Müessese muhtelit olup 13 yaşına kadarki erkek çocuklarla 17 yaşına kadarki kız dört devreye taksim edilmiştir. Bir sene nihayetinde eyileşmeyen çocuklar sanatoriuma ve yahut hastahanelere sevkolunmak üzere mekteplerine iade edilirler. Müessesenin 11 yataklı hususî bir tecrithanesi vardır; bu tecrithane hariçten gelecek çocuklar vasıtasıyla kızıl ve kıyamık gibi bazı mevsimlerde mekteplerimizde salgın yapan sarî hastalıklardan müesseseyi korumak için vaz olunan zarurî bir karantina mahalli tarzında istimal edilmektedir. Burada geçirdikleri on gün zarfında çocukların laboratuvar ve serirî muayeneleri yapılarak sarî hastalıklardan salim görülenler müessese dahiline sevkolunurlar. Teessüsü tarihinden beri üçyüze yakın hasta çocuk tedavi edildiği halde preventoriumunda bu güne kadar yalnız tek bir kızıl vak'asının zuhur edebilmesi bu karantina usulünün faidelerini ispat etmiştir.

Preventoriumda takip edilen tedavi tarzı nihayet sıhhi bir rejimden ve yazın güneş banyo-

sundan, ritmik jimnastik, hafif bahçe oyunları, çiçek ve sebze yetiştirmek gibi sakin meşgaleler ve bilhassa yaz ve kış muntazaman tatbik edilir açık hava küründen ibaret bulunmaktadır.

Mikatname

Saat	
7	Tuvalet, Jimnastik, Fırık-siyon.
8,15	Kavaltı: Süt. reçel ekmek
8,30	Teneffüs. Temizlik muayenesi.
9	Ders
9,30	Güneş banyosu. Kür
11	Ders
11,30	Teneffüs
12	Yemek: et yahut balık, sebze, makarna yahut pilav, meyve
12,45	Lavabo
13	Kür (tstirahati mutlaka)
16,30	Kavaltı: süt, teneffüs
17	Ders
17,30	Bahçe oyunları ve gezinti
18,30	Lavabo, ellerin temizlenmesi, müsahabe
19	Yemek: çorba, sebze, makarna yahut unlu yemek, meyva yahut komposto
19,30	Tuvalet, dişlerin, ellerin, ayakların, temizliği, temizlik muayenesi
20,30	Uyku

Ziya tedavisi—En eski zamanlarda bile insanların Güneşin şifa verici hassalarından istifade etmesini bildikleri bir hakikattir. İlk insanlardan kalma mağaraların, kayalar içindeki iptidaî meskenlerin methallerinin bilâistisna şarka veya cenuba müteveccih olarak bulunması, daha sonra Asurilerde, Acemlerde, Mısırlılarda,

Hint ve Çinde Güneşin daima hayat, sıhhat ve neş'e bahşeden en büyük, en ulu İlâh olarak tanınması, atık Yunanistandan da tebabetin ilâhı Asklepiosun phobusapollon-Güneşin oğlu olması, velhasıl eski yunanlıların (Helioses) leri ve Romalıların (Solaria) leri eski milletlerce güneşe atfedilen ehemmiyeti isbat eden kuvvetli delillerdir. Akdeniz medeniyetine mensup kavimlerin güneş ve ziya hakkındaki kanaatlerini pline l'ancien şu güzel düstür ile ifade etmiştir:

(Sol est remediorum maximum)
Roma medeniyetinin sukutu ve Hristiyanlığın intişariyle beraber insanların güneşe ve ziyaya atfettikleri ehemmiyetin asırlarca müddet devam etmek üzere zail olduğunu görüyoruz. Ancak ondokuzuncu asırdan sonra bazı hekimlerin hastalıkların tedavisi hususunda, temamiyle ampirik bir tarzda kalmak şartıyla, güneşden ve ziyadan istifade etmeyi düşünüyorlar. Faraza Rikli isminde bir Avusturyalı doktor (1850) de güneşle tedavi usulü tatbik edilen bir sanatorium küşad ediyor.

Fakat güneş şualarının tebabette ilmî usüller dahilinde olarak istimali keyfiyeti ancak yirmi otuz senelik bir tarihe maliktir. Kemik ve cild vermelerini ilk defa güneş ziyasıyla tedavi eden Rollier el'an hayattadır. Bu gün ultra-violet şuaları raşitizm, sıracakansızlık, haricî veremlerin tedavisinde mebzuliyetle ve büyük bir muvafakiyetle kullanılmaktadır.

Güneş tedavisinde reelerin salim olması şarttır. Valdebağ preventoriumunda muhitî veremlerin tedavisi için Rollier usulü tatbik edilmektedir.

Vilâyet	Kız Ş. yatı	K. muallim	K. orta	K. lise	Yüksek muallim	Erkek yatı
İstanbul	75	27	25	12	2	105
Adana	—	3				
Amasya	—					11
Bursa	—	2				
Sivas	—	1				
Hopa	—					5
İzmir	—	2				
Isparta	—					1
Edirne	—	2				
Erzurum	—					1
Kayseri	—					16
Kırşehir	—					1
Konya	—	1				
Söğüt	—					1
Yozgat	—					1
Yekûn	75	38	25	12	2	142

Müessede üç ay kalan çocukların vasatî kazançları: Boy: 1 sant. Göğüs: 2 sant. Sıklet: 3 Kilodur.

Bu usul mucibince, tedavinin başlangıcında, ilk günler zarfında vücudun ancak bir kısmı muayyen bir müddet için güneşin şualarına arz edilerek yavaş yavaş güneşlenme müddeti çoğaltılmaktadır. Güneş banyosundan evel ve sonra hastaların dereci harareti ölçülmekte ve tedavinin devam ettiği müddetçe hastalar sıkı bir mürakabai sıhhiyeye tabi tutulmaktadır. Müessesede şimdiye kadar bu suretle yüzden fazla hastanın tedavisi ikmal edilmiş ve bunların sıkletlerinde pek serî tezayütler ve derenî tezahürlerinde başka hiç bir ilaç ve vasitanın temin edemediği çok mahsûs ve memnuniyet verici salâh eserleri elde edilmiştir.

Açık hava kürü—Hastalar, yaz ve kış, rûzgardan muhafaza edilmek suretiyle, açık havada küre tabi tutulurlar. Açık havada

yaşamağa ve pencereleri daima açık bulundurulmuş yatakhanelerde uyumağa alışmış olmak itibarile çocukların soğuğa karşı mukavemetlerinin çoğaldığı aşıkârdır. Görüldüğü vechile gıdaî rejim ve açık hava kürü tatbikatı noktai nazarından preventorium verem sanatoriumlarına müşabih bir sistem dahilinde ve kapalı, gayrı sârî veremlilerin tedavisine mahsus bir müessesese şeklinde işlemektedir. Ancak, müesseseye kabul edilen çocuklar her şeyden evel maarif mekteplerinin talebe kadrosuna bir müddet sonara iade edilecek mekteplilerden ibaret olduğundan hastaların tedavilerinden mada terbiyevî ihtiyaçlarını da nazarı dikkate almak zarureti mevcuttur. Preventoriumda ikamet müddetleri esasen tahdid edilmiş bulunan hastalar Şehir yatı mektepleri, Kız muallim mektepleri ve Liseler gibi muhtelif tahsil derecelerindeki müesseselere mensup ve bilhassa yaşları itibarile gayrı mütecanis bir kitle teşkil ettiğinden yapılacak tedrisatın umuma şamil ve her çocuk için az çok istifadeyi mucip olabilecek bir mahiyeti haiz olması düşünülmüştür. Diğer taraftan preventorium bir terbiye müessesesinden

ziyade bir tedavihane olduğundan derslerin mahdut bir çerçeve dahilinde kalması zarurî telâkkî edilerek tedrisatın şu muayyen neticeyi istihdaf eylemesi istenilmiştir: Müessesede üç ay kalan bir çocuk, yaşı ne olursa olsun, bu müddet zarfında Hıfzıssıhanın en amelî ve elzem bilgilerini öğrenecek ve benimseyecektir.

Günde üç ders yapılmakta ve her dersin müddeti yarım saat sürmektedir. Dersler: (1) Tabiat tetkiki, (2) El işleri, (3) Medenî ve vatanî bilgiler, (4) Hıfzısshadan ibarettir.

(1) Tabiat tetkiki dersleri lâvhaların ve planşların tetkikinden ziyade doğrudan doğruya muhit ve tabiatla temas etmek ve çocuklardan müşahade kabiliyetini arttırmak suretile yapılır.

(2) — İşleri için «Froebel takımı», mekano ve saireyi ihtiva eden güzel bir atölye mevcuttur.

(3) — Medenî ve vatanî bilgilere müteallik ders İlk mekteplerin müfredat programı dahilinde kalmaktadır.

(4) — Hıfzıssıha dersleri: Tamiyle tatbikî ve amelî olan bu derslerde çocukların sıhhi ve temiz itiyatlar peyda etmeleri; suyu, açık havayı, güneşi ve temizliği zarurî

ve vazgeçilmez birer ihtiyaç halinde benimsemeleri, velhasıl üç dört ay içinde, her gün muntazaman tatbik edilen amelî temrinler sayesinde sıhhi bir terbiye iktisap eylemeleri gözetilmektedir. Bu suretle Maarif Vekâletinin memleketimizde ilk defa olarak tesis ettiği prevantorium hasta çocukların tedavilerinden mada aynı zamanda küçük mektepliler için amelî bir hıfzıssıhha mektebi vazifesini ifa etmektedir. Müessesede mevcut olan ufak mikyastaki (Verem müzesi) nde muntazam ders ve telkinlerle yetiştirilen bu çocuklar mekteplerine ve aileleri nezdine iade edilirken tozun, havasızlığın ve mikropların düşmanı birer sıhat mürşidi olarak gitmektedirler. Bu sahada sarfedilen emeklerin boşa gitmediği mekteplerine avdet eden çocuklardan doktorlarına, muallimlerine ve hasta bakıcılarına gelen mektuplarla sabit olmaktadır.

1927 haziranında tesis edilen preventoriumda bu güne kadar 292 hasta mektepli tedavi edilmiştir.

QR. CEVAT REFİK

